

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Dubium III. Quid sit hæresis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42634

D V B I V M I I I.

Quid sit heresis.

Resp. Hæresis, est error intellectûs, liber & 92
 pertinax contra fidem, in eo, qui fidem suscepit.
lex comm. Suar. Bec. c. 14. q. 2. Unde patet, ad Hæ-
 resim, uti & Apostasiam, duo requiri: 1. Iudici-
 um erroneum, quod est ejus quasi materiale. 2.
 Pertinaciam, quæ est quasi formale. Porrò per-
 tinaciter errare, non est hîc acriter & mordicus
 suum errorem tenere, aut tueri, sed est eum re-
 tinere, postquam contrarium est sufficienter
 propositum sive quando scit, contrarium tene-
 ri à reliqua universali Christi in terris Ecclesia,
 cui suum iudicium præferat; sive id fiat ex vana
 gloria, sive libidine contradicendi, aliavè causa.
Ita Sanch. Vasq. Lay. l. 2. t. 1: cap. 13. & alii comm.
 Ratio, quia tunc putat, iudicium Ecclesiæ non
 esse sufficiens fundamentum credendi, quæ est
 vera pertinacia: quam cum *Koninc* faciliùs sic
 explicant alii, eam tunc esse, cùm etsi objectum
 fidei credibiliter proponatur, ita ut prudenter
 de eo non possit dubitare, contrarium tamen
 iudicet, à quo nolit avelli ullo casu, vel saltem
 nisi evidenter convictus, v. *Kon. d. 18. Unde resolv.*
 I. Non est hæreticus, qui exteriùs tantùm fidem
 negat, aut adorat idolum. Ratio, quia non errat.
 Neque talis incurrit in foro conscientiæ censu-
 ras latas contra hæreticos, etsi in foro externo
 secundùm externa procedatur. *Fill. t. 22. c. 6. q. 4.*
 II. Est hæreticus, qui affirmativè de aliquo
 articulo fidei dubitat, hoc est, iudicat esse du-

F

bium

UM

»bium. Dixi *affirmative*, quia *negative* tantum
 »dubius, hoc est, suspendens iudicium, per se &
 »simpliciter non est hæreticus, quia non habe-
 »iudicium; ergo nec errorem: modò tamen non
 »ideo suspendat, quòd virtualiter iudicet, non
 »liquere de certitudine objecti. *Sanch. Azor. l. 8.*
 »c. 9. q. 5. *Tol. contra Sanch. & Malderum.*

» III. Nemo est hæreticus, quàm diu paratus est
 »iudicium suum Ecclesiæ submittere, aut nescit
 »contrarium tenere veram Christi Ecclesiam;
 »esto ex ignorantia etiam culpabili & crassa sen-
 »tentiam suam mordicus tueatur. *Lay. l. c. n. 2.*

» IV. Nec est hæreticus, qui ita dispositus est,
 »saltem habitualiter; ut à suo errore esset disces-
 »surus, si sciret esse contrarium fidei; dummodo
 »pertinaciam actualem nunquam habuerit. *Ibid.*
 »& *Kon. l. c.*

» V. Rustici, aliique homines simplices in
 »Germania, qui hæretici habentur, & tamen per-
 »tinaces non sunt, possunt absolvi à suis Paro-
 »chis. Ratio, quia non sunt hæretici formales, ha-
 »bentque fidem Catholicam in Baptismo acce-
 »ptam, quæ non perditur, nisi errando pertina-
 »citer. *Lay. l. c. n. 4.*

» VI. Cùm hæresis, & quævis infidelitas mor-
 »talis fit, peccant quòque mortaliter, qui ejus
 »periculo se exponunt, sive conversando, sive
 »conciones audiendo, sive libros legendo; Quæ
 »proinde, si cui periculosa sint, illicita sunt iure
 »naturæ: si verò periculum absit, lectio librorum
 »hæreticorum nihilominus illicita est iure po-
 »sitivo Ecclesiæ; uti etiam formalis disputatio
 »Laici de fide: Quod posterius tamen in Germa-
 »nia locisque similibus, ubi Catholici hæreticis
 sunt

sunt permixti, abrogavit consuetudo. *Azor, Fill.*”
Bec. Sanch. Bon. di. 3. q. 2. p. 5.”

VII. Matrimonium contrahere cum hæreti-
 ca, etsi per se sit illicitum, habeaturque in Hi-
 spania & Italia mortale; probabile tamen est, ob-
 gravem Doctorum auctoritatem (*Sanch. de mat.*”
to. 2. l. 7. d. 72. n. 5. Azor t. 1. l. 8. c. 11. q. 5. Regin.”
tr. 2. l. 32. n. 169. Basilius Pontius de mat. c. 6. v.”
Lugo de Sacramentis in genere, di. 8. s. 14. nu. 220.)”
 in Germania licere, ex gravi causa salvo tamen
 jure naturali, & semoto periculo, tum contra-
 hentis, tum prolium; unde de iis initio consti-
 tuti debet, ut Catholicè educentur, v. *Bec. l. 5. c.*”
19. Dian. p. 3. t. 4. R. 269.”

VIII. Eum, qui lapsus est in hæresin, non te-
 neri in confessione explicare, qualis illa sit, eò
 quòd omnes ejusdem speciei sint, docent *Regin.*”
Dian. to. 1. tr. de circumst. R. 46. citans alios: &”
Escob. Ex. 2. c. 6.”

Alii tamen contrarium tenent, quos sequitur
Lug. de pæn. d. 16. n. 288. & n. 291.”

A D D E N D A.

Q. 21. *An presumi possit in Germania esse ali-* 93
quos, qui sint hæretici materiales tantum. R. Sunt
qui dubitent, nec immeritò:

§. 1. Pro parte negativa sunt hæc argumen-
 ta: 1. Hæretici in Germania sciunt de fide nostra,
 neque possunt vel audent eam damnare aperta
 falsitatis, sed debent judicare esse saltem proba-
 biliorem, pro sua enim fide, si argumenta con-
 siderent, non possunt habere evidentiam credi-
 bilitatis, ergo debent dubitare de sua, & exa-
 minare nostram, quod tamen negligunt, nam si

examinarent, & inspicerent Notas veræ Ecclesiæ,
 ac animo indifferente discuterent, an eæ inve-
 niantur in Ecclesia sua an in nostra, manifestè
 comperirent stare pro nostra & non pro sua, er-
 go quod id non agnoscant, est defectus inquisi-
 tionis, ad quam obligantur, ergo ignorant vin-
 cibiliter & culpabiliter, ac consequenter non ex-
 cusantur ab hæresi formali. *Si dicas*, non inci-
 dere ipsis cogitationem de illa obligatione in-
 quirendi, *contra* est, quia nullus erit, qui vel per
 inspirationem Dei, vel per instinctum aut scru-
 pulum internum ad id non excitetur; his autem
 ipsi resistunt, quod non deberent, cum careant
 evidentiâ & certitudine de veritate suæ sectæ,
 maximè defectu Notarum veræ Ecclesiæ. 2. Sci-
 unt multa affingi nobis, v. g. quòd adoremus
 Sanctos vel Imagines, & quamvis dicatur ipsis
 eam non esse doctrinam nostram, manent in suis
 præjudiciis, nec dignantur in veritatem inquire-
 re, ergo ignorantia est ipsis volita. 3. Sæpe sunt
 ita constituti, ut ideo non velint fieri Catholici
 aut in veritatem fidei inquirere, quia sui Parentes
 & Proavi non fuerunt Catholici, aut quia amif-
 suri essent opes, honores, officia; essent irriden-
 di, persequendi ab aliis; dicerentur inconstantes
 &c.; hæ autem causæ non excusant, quia sunt
 respectus humani & rationes purè naturales, quæ
 pro salute animæ contemnendæ forent. 4. No-
 lunt credere fieri miracula, quæ fide saltem hu-
 manâ possent & deberent credere, uti fide hu-
 manâ credunt alias historias, v. g. de bello vel
 victoria alicubi relata; quòd si fidem humanam
 adhiberent miraculis pro fide nostra factis, hoc
 ipso propriùs accederent ad veritatem, & illu-
 minantur.

minarentur à Deo. 5. Multi fuerunt & sunt in Ecclesia Catholica Viri sancti & docti, qui in oratione, multa discunt à Deo, multa prædicunt spiritu prophetico &c.; hæc audiunt hæretici in Germania, hæc sciunt: è contrà etiam noverunt apud suos talia non fieri: hæc ratio, inquit, *Caram.* in *Hercule Log. lab. 3. pag. 66. me summopere mō-* *vi.* Tamen,

§. 2. Probabilius videtur, quòd etiam in ⁷⁴ Germania sint hæretici tantùm materialas: inveniuntur enim aliqui ita simplices vel præventi doctrinâ suorum Ministrorum, ut firmiter existiment se non debere dubitare de fide sua; simulque ita sincerè procedunt cum Deo in conscientia sua, ut si scirent fidem suam esse falsam, statim admitterent nostram: tales autem non sunt hæretici formales sed materiales tantùm: Et tales esse multos testantur Confessarii plurimi in Germania Auctoresque experientissimi, *Tann.* Tom. 3. d. 1. q. 8. d. 1. n. 10. *Teril.* in Reg. q. 64. à n. 51. *Gob. tr. 7. n. 621. Reiffenst. t. 4. d. 4. q. 2. n. 19. Sporer in mor. t. 2. c. 3. f. 2. §. 2. n. 14.* Vide *Vind. Gob. p. 2. prop. 3.* Hoc miserandum est cum illis, si in aliud peccatum mortale inciderrint, quod omnino pronum est ejusmodi hominibus, eos gratiâ præcipuorum Sacramentorum destitui & communiter damnandos, non ex defectu fidei (suppono enim, quòd credant necessaria necessitate medi) sed propter alia peccata, quæ commiserunt, & à quibus non expiantur, neque per Sacramentum pœnitentiæ, quod apud ipsos non est, neque per contritionem vel amorem perfectum, ad quem, præterquam quòd difficillimum sit ejusmodi homines ad eum per-

tingere, ipsi tamen non attendunt, nec commu-
niter curant, nec student elicere, putantes se per
solam fidem & fiduciam in Christum justificari,
quâ damnabili confidentiâ pereunt miserimè.

95 Q. 22. *Quid observandum sit circa matrimonia
cum hæreticis. R. Seqq.*

§. 1. *Gob. In Exper. t. 9. n. 216. & Verju. t. 33.
a. 5. rectè probant matrimonia personæ hæreti-
cæ cum Catholica regulariter esse illicita, tum ob
periculum perversionis, tum maximè, quia pro-
les facilè possent ad hæresin deflecti: Nilominus
Sanch. Az. Veri. a. 6. Less. in auct. V. Hæreticus,
cas. 23. putant tum licere. 1. Si absit periculum
perversionis. 2. Si detur libertas educandi pro-
les Catholicè. 3. Si non facilè sit invenire parem
& convenientem inter Catholicos. 4. Dum-
modo hæreticus non sit vitandus. 5. Si sit con-
suetudo ibi, ita ut absit scandalum: & horum
unum si desit, non licebit: hæc omnia autem vix
concurrent; additque *Gob.* quòd Authores, qui
dicunt id licere, non sciant, quomodo agatur in
Germania.*

96 §. 2. Quando reliquæ conditiones adsunt,
quamvis adsit aliquod periculum perversionis,
si tamen non sit proximum, licebit tale matri-
monium ex gravi causa, uti tenent *Lugo* d. 22. n.
22. *Arsdeck. t. 2. p. 2. t. 6. in Ref. de Hæresi q. 25.
Veriu: supra, quia spes magni fructûs prævalere
potest tali periculo remoto. Nec refert, quòd per-
sona hæretica sit illicitè & in peccato mortali
contractura, nam id per accidens est, & gravis
causa excusat cooperantem actioni, quam alter
posset bene facere, uti dicitur à n. 255.*

97 §. 3. *Docet Lugo n. 31. ad tale matrimonium*

opus

opus esse dispensatione, quod intelligit de locis, in quibus consuetudo est in ejusmodi dubiis recurrere ad Papam, quia Ecclesia merito potuit sibi reservare judicium, an sufficiat causa, vel non præponderet periculum mali; Notant tamen *Lugo* n. 17. *Arsdeck.* q. 24. Aliique contra *Sanch.* & *Pont.* nō esse opus dispensatione, si pars hæretica promittat conversionem, credaturque id serio facere, id enim expressè excipitur in Jure; imò putat *Hurt.* sufficere spem conversionis ortam ex ipsius indole vel aliunde, sed contradicunt *Lugo* & *Arsdek.*

§. 4. Notant communiter Authores, si aliunde causæ adsint, facilius permitti posse, ut Catholicus cum hæretica, quàm ut hæreticus cum Catholica jungatur matrimonio, quia vir majore autoritate pollens facilius trahet uxorem & proles ad suam fidem. 98

§. 5. Non licet pactum inire de ulla prole educanda in hæresi, nequidem hoc permitendo, tale enim pactum est impium & irritum, uti omnes docent post *Sanch.* de matr. l. 7. d. 72. n. 6., quia Parentes ex Jure Naturæ tenentur omnes suas proles educare in vera fide: *Tann.* tamen de Matr. d. 8. q. 4. n. 91. dicit in casu, ubi matrimonium cum persona hæretica licitum est & valde utile ad bonum commune, non esse illicitum addere pactum, ut aliqua saltem pars prolium educetur catholicè, nihil interim præjudicando Juri Catholici Parentis circa reliquas proles, quas postea pro viribus tenebitur educare in vera fide.

§. 6. Catholico Parocho licitum est benedicere nuptias personæ Catholicæ cum acatholica, 99

idque in gratiam personæ Catholicæ, quæ Jure illo privari non debet, uti rectè *Lugo* d. 14. n. 158; & *Arsdek* q. 27. cont. *Sanch.* d. 3. n. 13. Etiam in Germania ex justa causa licitè assistit matrimonio, quod duo hæretici in sua parochia habitantes contrahunt, uti habent *Laym.* & *Gob.* n. 498; illicitum tamen est benedicere illis nuptiis, nam indigni sunt benedictione ecclesiasticâ, qui ceremonias Ecclesiæ damnant, ita *Tann.* n. 93.

100 §. 7. Si post contractum matrimonium & susceptas proles sit Parenti Catholico moraliter possibile facere, ut proles educentur catholicè, ad hoc sub mortali tenetur, uti jam insinuatum est, seposito omni respectu humano & etiam cum incommodo; unde si non faciat, instrui debet de obligatione, quam si non promittat implere, & postea non impleat, non est dispositus ad absolutionem. Si autem parens ille prævideat gravissima incommoda ex eo, quod Uxorem coget ad proles catholicè educandas, quæ subire vel pati censeatur moraliter impossibile imbecillitati humanæ, uti sunt exilium, privatio bonorum, jurgia gravissimâ cum Uxorè, non tantùm ad breve tempus, sed certò duratura in perpetuum; permittere potest educari acatholicè, nam moraliter impedire non potest, sed adhuc monendus de gravissima obligatione naturali, ut quantum potest, ipse suo loco & tempore proles instruat catholicè, & animandus, ut contempto metu, si fortè sit, uti sæpe est, vanus, audeat tentare aliquid pro Deo & animabus prolium à se repetendis in extremo die.

101 §. 8. Ex dictis rectè infert *Steph.* t. 3. d. 1. n. 44., quàm malè faciant illi, qui proles suas mittunt ad terras hæreticas, ut ibi, v. g. discant mer-

.catu-

caturam vel studeant, paulatim enim inbibunt, aut saltem molliuntur ad errores, incipiunt liberius transgredi præcepta Ecclesiæ &c. Idem dicit de illis, qui sine rationabili causa multum conversantur cum hæreticis, nam ad eadem veniunt, falsas propositiones sibi imprimunt, & quando hæreticorum conversatio ac mores magis placent, incipiunt minus affici ad Catholicos.

Q. 23. An liceat famulari hæretico. R. De hoc fuse agit Gob. in Quin. t. 5. c. 33. a. n. 93. & in Exp. t. 5. a. n. 313., cum quo in plerisque consentio, unde fit,

§. 1. Si quis famulans hæretico, ob conversationem illam sit in proximo periculo deficiendi à Fide, Jure naturæ tenetur statim discedere cum quocunque etiam incommodo, quia non licet permanere in proximo periculo peccandi, uti dicitur l. 5. à n. 252.

§. 2. Licet periculum illud absit, si tamen famulus impediatur in observatione præceptorum Ecclesiæ, v. g. quia debet carnes diebus vetitis comedere, festis laborare serviliter, negligere Missâ &c.; servitiû est illicitû, nisi excuset notabile incommodum, uti rectè Nav. Bonac. Sanch. Suarez. Laym. & Alii communiter cum Castrop. t. 22. p. ult: n. 6. Ratio est, quia præcepta Ecclesiæ ad suâ observationem obligant, nisi grave damnum intercedat, tum autem esset grave damnum, si vel deberet amittere suum salarium, vel non posset invenire Dominum Catholicum, à quo acciperet ultra dimidium illius, quod ab hæretico accipit; si tamen à Catholico tantum accipere posset, v. g. 6 florenos, & ab hæretico 7.; non esset notabile damnum: quòd si 4 tantum accipiturus esset à Catholico, videtur respectu ipsius

fore notabile damnum, nisi aliunde haberet, quo ordinariis suis necessitatibus sufficienter provideret.

104 §. 3. Si rarò impediretur ab observatione festi, liceret servire hæretico, dummodo aliud nihil obstaret: Ratio est, quia etiam difficile est reperire Dominum Catholicum, qui quandoque ita non impediatur famulum, uti rectè *Suar. & Laym.*; si quis autem singulis mensibus bis deberet impediri, ille non rarò, sed frequenter impediretur in anno.

105 §. 4. Si quis communiter impediatur die festo, quominus templum adeat, sed ex justa causa, quia nempe occupatur in ministerio juxta vivendi modum necessario, v. g. quia debet custodire pecora, vigilare in excubiis militaribus, navigare in mari per duos tresve menses, esse tabellarius per loca hæretica, non ideo tenetur deferere Dominum hæreticum vel officium, ita *Laym. Sa, Gob.* Ratio est, quia illa etiam apud Dominos Catholicos excusant ab observatione præceptorum Ecclesiæ.

106 §. 5. Si quis ex justa causa serviat hæretico, & diebus vetitis habeat unum ferculum quadragesimale ultra panem, non licet illi vesci carnibus, quia etiam famuli apud Catholicos talibus diebus debent ita contenti vivere: si omnia alia negarentur, ut sic adigeretur ad carnes, non liceret ei comedere, nisi præviâ expressâ protestatione, quòd ex necessitate faciat, alioquin ageret in contemptum fidei: Causa autem sufficiens ad carnes tum comedendas non est periculum irrifionis, sed necessitas, quia vita aliter sustineri, vel labor debitus persolvi non potest.

§. 6.

§. 6. Antequam quis addicat operam hæretico, debet expressè apponere conditionem, ut permittatur observare præcepta Ecclesiæ, alioquin exponit se proximis periculis non observandi præcepta illa, ad quæ hîc & nunc tenebitur; poterit autem appositâ tali conditione tollere impedimentum proximum, ergo ad hoc tenetur. 107

Q: 24. An licitum sit Catholico administrare officium politicum apud hæreticos. R. Licitum est, si officium nullam habeat communicationem cum ipsa hæresi; si autem talem communicationem vel cooperationem habeat annexam, v. g. quia debet instituere Prædicantes, aut quoquo modo ordinare ministeria ad hæresin spectantia, est illicitum, quia non licet cooperari ad hæresin, neque eam defendere, ad quod tamen ejusmodi Officiales sæpe tenebuntur: neque hic est tantum materialis cooperatio, nam agunt tanquam subordinati intentioni supremi Principis hæretici, cujus autoritate ea faciunt, ergo etiam directè & formaliter tendunt in malum, quod Principes illi intendunt, ita *Pet. March. t. 2. t. 2. t. 2. f. 5. q. 3. d. 1.* 108

Q: 25. An liceat Catholico promovere, v. g. ad Patrochiam, aliquem Ministrum hæreticum, quem putat minus nociturum veræ Religioni. R. Si id faciat per consilium tantum, vel per preces & intercessionem, licitum est, quia potest consuli minus malum, ut impediatur majus alioquin eventurum: & tum non consulit absolutè malum, sed sub conditione, si alter eorum aliquem est electurus, ut eligat hunc præ illo: hinc etiam secundum *Lugo d. 14. n. 170.* non videtur illicitum, si Patronus 109

tronus

tronus Catholicus, ob jus, quod habet, præsentet & eligi velit unum Parochum hæreticum præ alio pejori, ubi hæreticus præsentari & eligi debet, nam præsentat illum ad actus, quos ex voluntate saltem præsumpta Ecclesiæ potest exercere: quòd si ipse postea velit sine titulo reditus ecclesiasticos sibi retinere, aut exercere ministerium suum ritu hæretico, ad hoc permissivè se habet Patronus, qui solum intendit impedire majus malum, neque intendit malum simpliciter, sed præeligit minus, prout est impeditivum majoris; Denique ipsius voluntas non deservit neque subordinata est voluntati alicujus alterius intendentis malum, uti fiebat in casu n. 108.

810 *Q. 26. An liceat hæreticos sepelire in loco sacro. R.*

§. 1. Si quis hæreticus ante mortem dederit manifesta signa conversionis, quamvis ab hæresi absolutus non sit, potest in loco sacro sepeliri, ita *Laym. l. 1. t. 5. p. 2. c. 4. n. 9.*, ubi dicit ad vitandum scandalum prius esse admonendum Episcopum.

811 §. 2. In quibusdam Germaniæ locis ex longa consuetudine permittitur, ut notoriè hæretici in locis sacris sepeliantur à suis Ministris, ita post *Laym. & alios Lugo d. 14. n. 159.*, docens cum *Nav. Verj. & aliis*, Ecclesiam etiam non violari per sepulturam ullius hæretici, nisi fuerit nominatim denunciatus vel publicus percussor Clerici. Addit *Lugo n. 160.* Si Ministri hæretici publicâ authoritate usurpent sibi jus sepeliendi etiam Catholicos, non licere cooperari, sed posse permitti, quod impediri non potest.

812 §. 3. *Verj. t. 4. a. 9.* universaliter docet, per Jus canonicum, etiam præscindendo à consuetudine,

ne, non excludi à sepultura in loco sacro, nisi hæreticos nominatim excommunicatos, sed, uti notavit Laym., observanda est consuetudo locorum; nullo modo tamen debet Sacerdos Catholicus ad ejusmodi sepulturam concurrere more catholico, adhibendo ceremonias Ecclesiæ, sic enim profiteretur fuisse ovem suam, & ex judicio Ecclesiæ dignum esse ejusmodi favoribus, suffragiis, orationibus, quod falsum est, & esset causativum scandali gravis in populo Catholico.

Q. 27. *An in locis, ubi adhuc viget vetus calendarium, licitum sit festa & jejunia secundum illud observare.* R. Less. V. *festa Ecclesiæ*, cas. 7: putat, si novum calendarium ibi fuerit receptum & lapsu temporis comprobatum, non licere sequi vetus, quia hæretici non possunt legem Ecclesiæ, maxime usu receptam, abrogare, ergo Catholici, nisi adfit gravis causa excusans, tenebuntur sua festa & jejunia celebrare secundum novum. His contradicit *Veri. a. 21.*, docens posse se conformare stylo locorum, in quibus sunt, idque esse conveniens ad vitandas plurimas confusiones, quæ ex illa difformitate orirentur; neque hoc est contra mentem Ecclesiæ, quæ novit ita fieri & non contradicit.

Q. 28. *An sit obligatio denunciandi hæreticos for- 114*
miales. R. Hoc resolvitur n. 215.

Q. 29. *Quis possit absolvere ab hæresi.* R. Hoc dic- 115
cetur de pœni: , quando agetur de casibus refer-
vatis.

De libris hæreticis dicemus l. 7., quando de
excommunicatione.